

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku B. F.
przy uczestnictwie E. M., Z. M., J. G. i Miasta Ł.
o ustanowienie zarządcy przymusowego nieruchomości wspólnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 11 marca 2020 r.,
zażalenia wnioskodawcy
na postanowienie Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 9 września 2019 r., sygn. akt III Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i pozostawia
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do
orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w Ł. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 5 czerwca 2018 r., którym ten Sąd ustanowił zarządcę sądowego nieruchomości położonej w Ł. przy ul. P. w osobie A.M. zobowiązując go do składania sprawozdań z zarządu. Tym samym postanowieniem Sąd Rejonowy określił wynagrodzenie tego zarządcy.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Okręgowy wskazał, że Sąd pierwszej instancji uznając, że istnieją podstawy do ustanowienia zarządu przymusowego,

gdyż zarząd naruszał zasady prawidłowej gospodarki i działał na niekorzyść części właścicieli, zastosował, zgodnie ze wskazaniem powoda, art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst z 2019 r., poz. 737 ze zm. dalej jako u.w.l.). W ocenie Sądu Okręgowego, ze względu na ilość wyodrębnionych lokali oraz nieuregulowanie zagadnienia sposobu zarządu przez współwłaścicieli, wyłączną podstawą prawną żądania zmiany dotychczasowego sposobu zarządu może być tylko odpowiednio stosowany art. 203 k.c. Dokonana zaś przez Sąd Rejonowy niewłaściwa identyfikacja żądania wnioskodawcy skutkująca wydaniem orzeczenia dotyczącego roszczenia ustalonego nie w oparciu o jego istotną podstawę faktyczną, ale wyłącznie na skutek wskazania przez wnioskodawcę wybranej przez niego podstawy prawnej, jest równoznaczna z nierozpoznanie istoty sprawy usprawiedliwiającą uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania,

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie wynikające z uznania, iż doszło do nierozpoznania istoty sprawy w sytuacji, gdy przeprowadzone postępowanie dowodowe i zgromadzony materiał dowodowy oraz dokonane na jego podstawie ustalenia faktyczne pozwalały na merytoryczną kontrolę postanowienia Sądu Rejonowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Przy rozpoznawaniu zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 11 k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy bada jedynie to, czy sąd ten prawidłowo zastosował art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami sąd drugiej instancji uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania jedynie w przypadku nieważności postępowania (§ 2), a może uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy zachodzi konieczność przeprowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego w całości (§ 4).

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne służy przeprowadzeniu kontroli, czy orzeczenie zostało prawidłowo oparte na jednej z wymienionych przesłanek, tj. czy powołana przez sąd odwoławczy przyczyna uchylenia odpowiada ustawowej podstawie. Przedmiotem badania przy rozpoznaniu takiego zażalenia jest istnienie procesowych podstaw wydania przez sąd drugiej instancji wyroku kasatoryjnego, przy czym kontrolę o tak określonych granicach należy oddzielić nie tylko od oceny zasadności pozwu (wniosku) i apelacji, lecz także od merytorycznego badania stanowiska prawnego tego sądu. Prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, odnoszącego się do materii będącej przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie, pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli zażaleniowej, z wyjątkiem oceny, czy miała miejsce nieważność postępowania. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41 i z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CZ 27/14, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.; z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. wyroki z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315, z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 409, z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00, OSNP 2004, Nr 3, poz. 46, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, Nr 3, poz. 36, z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, nie publ., z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03, nie publ.; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ., z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199 a także postanowienia z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, nie publ., z dnia 23 września 1998 r., II CKN

897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, Lex nr 1231340; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12, nie publ. oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 - nie publ., 6 lutego 2018 r., IV CZ 1/18, nie publ.). Podobnie w wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10 (nie publ.) Sąd Najwyższy przyjął, że pojęcie "istoty sprawy", o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dotyczy jej aspektu materialnoprawnego i zachodzi w sytuacji, gdy sąd nie zbadał podstawy materialnoprawnej dochodzonych roszczeń, jak też skierowanych przeciwko nim zarzutów merytorycznych, tj. nie odniósł się do tego, co jest przedmiotem sprawy uznając, że nie jest to konieczne z uwagi na istnienie przesłanek materialnoprawnych, czy procesowych unicestwiających dochodzone roszczenie.

Wszelkie zatem inne wady rozstrzygnięcia, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości) nie uzasadniają uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przy czym zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*, wynikającą w prawie procesowym z nałożenia na powoda jedynie obowiązku przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.), która ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu nieprocesowym (art. 511 § 1 k.p.c.), konstrukcja podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy do sądu. Przyjęcie przez sąd innej, niż podana przez powoda, kwalifikacji prawnej jego roszczenia nie narusza art. 321 k.p.c., sąd nie może natomiast wyjść poza faktyczną podstawę pozwu, nie jest bowiem uprawniony do zamiany podstawy faktycznej powództwa. Tego rodzaju uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym. Zważyć też trzeba, że sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę na skutek apelacji, nie jest związany podniesionymi w niej zarzutami naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).

Dlatego odmienna ocena prawna, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń, nie upoważnia do przypisania sądowi

pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy. Przenosząc te wskazania na grunt przedmiotowej sprawy należy nadto wskazać, że z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, że wnioskodawca żądając ustanowienia nowego zarządcy sądowego powoływał się na zarówno na przesłanki z ustawy o własności lokali jak i na art. 203 k.c. Nie podejmując oceny, z podanych wyżej przyczyn, tego stanowiska wskazać też trzeba, że Sąd pierwszej instancji uznając, że istnieją podstawy do ustanowienia zarządcy przymusowego przyjął, iż dotychczasowy zarząd naruszył zasady prawidłowej gospodarki i działał na niekorzyść mniejszościowych właścicieli.

Uznając zatem, że Sąd Apelacyjny niewłaściwie zinterpretował przesłankę orzeczenia kasatoryjnego ujętą w art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie.

Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego realizuje zasadę przewidzianą w art. 108 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.

jw